

Vleermuis- en vogelonderzoek Tull en 't Waal Herinrichting Kerkebogerd

projectnr. 239575
revisie 0
19 oktober 2011

Opdrachtgever

Dura Vermeer Bouw Houten BV
T.a.v. de heer T. Hamerslag
Postbus 108
3990 DC Houten

datum vrijgave	beschrijving revisie 0	goedkeuring	vrijgave
19 oktober 2011	Definitief	Ing. H.J. Riphagen	Ir. A.J. Bosma

Vleermuis- en vogelonderzoek Tull en 't Waal

Projectnr. 239575
19 oktober 2011 , revisie 0

Colofon

Projectgroep bestaande uit:

drs. ing. M.L.(Michel) Braad

Tekstbijdragen:

drs. ing. M.L.Braad

Datum van uitgave:

19 oktober 2011

Contactadres:

Beneluxweg 7
4904 SJ Oosterhout
Postbus 40
4900 AA Oosterhout

Copyright © 2011

Ingenieursbureau Oranjewoud

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Vleermuis- en vogelonderzoek Tull en 't Waal

Projectnr. 239575
19 oktober 2011 , revisie 0

Inhoud

	blz.
1	Inleiding 3
1.1	Aanleiding..... 3
1.2	Werkwijze..... 4
2	Resultaten..... 7
2.1	Vleermuizen..... 7
2.2	Broedvogels..... 9
3	Effectbeoordeling Flora- en faunawet..... 11
3.1	Algemeen..... 11
3.2	Vleermuizen..... 11
3.3	Broedvogels..... 12
4	Conclusie en Aanbevelingen 13
4.1	Conclusie 13
4.2	Aanbevelingen/mitigerende maatregelen 13
4.3	Tot slot 14
5	Literatuur 15
Bijlage 1: Waarnemingen van vleermuizen en vogels per bezoek.....2	
Bijlage 2: Voorgenomen ingreep.....2	

Vleermuis- en vogelonderzoek Tull en 't Waal

Projectnr. 239575
19 oktober 2011 , revisie 0

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Dura Vermeer Bouw Houten BV is voornemen om aan weerszijden van de Kerkebogerd circa 30 woningen te realiseren (zie Figuur 1.1). Hiertoe wordt het aanwezig bosperceel en weidegrond met boomgaard verwijderd om ruimte te maken voor de woningbouw.

Figuur 1.1: Ligging van het plangebied langs de Kerkebogerd te Tull en t'Waal.

Vanuit de Flora- en faunawet is de initiatiefnemer verplicht om op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het plangebied. In de opgestelde quickscan "Natuurwaarden Tull en Het Waal (oktober 2010) wordt aangegeven dat strikt beschermde vleermuizen en vogels; steenuil, gierzwaluw en huismus mogelijk vast rust- en verblijfplaatsen hebben in het plangebied. Om te bepalen of de voorgenomen realisatie van woningbouw in het plangebied een negatief effect heeft op deze beschermde soorten is een vleermuis- en vogelonderzoek uitgevoerd om de aan- of afwezigheid vast te stellen. Deze kennis is noodzakelijk om met succes een ontheffingsprocedure te doorlopen en om gepaste mitigerende en compenserende maatregelen te kunnen formuleren.

Vleermuizen zijn strikt beschermd soorten en staan vermeld op Tabel 3 van de Flora- en faunawet en Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Voor deze soorten geldt een zwaar afwegingskader. Vogels zijn niet opgenomen in Tabel 1 t/m 3 van de Flora- en faunawet; alle vogels zijn in Nederland beschermd. De steenuil, gierzwaluw en huismus bewonen een nest permanent of keren elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten staan vermeld in categorie 1 t/m 4 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). De steenuil (categorie 1), gierzwaluw (categorie 2) en huismus (categorie 2). Indien de voorgenomen woningbouw een negatief effect heeft op deze soorten is een ontheffing noodzakelijk.

1.2 Werkwijze

Het onderzoek is verdeeld in de inventarisatie van vleermuizen en van broedvogels. Per inventarisatie worden de uitgevoerde werkzaamheden hier nader toegelicht.

Vleermuizen

Het onderzoek naar vleermuizen is meerledig. Het betreft het inventariseren van zomer- en kraamverblijven, paarverblijven en zwermplaatsen alsmede vliegroutes en foerageergebied. De inventarisaties is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2011 (30 maart 2011).

Zomer- en kraamverblijven van vleermuizen

In de periode van 15 mei – 15 juli 2011 heeft onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezigheid van zomerverblijven dan wel kraamverblijven van vleermuizen in het plangebied. Hiertoe is het plangebied tweemaal bezocht met een tussenpoos van ten minste 20 dagen. Eén bezoek heeft plaatsgevonden in de vroege ochtend, van circa twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst. Eén bezoek heeft plaatsgevonden in de avond van zonsondergang tot circa twee uur na zonsondergang. Een overzicht van het veldbezoek is weergegeven in Tabel 1.1.

Tabel 1.1: Overzicht veldbezoek zomer- en kraamverblijven.

Datum	Type onderzoek	Weersomstandigheden
02-06-2011	zomer-/kraamverblijven (avond)	16°C, windkracht 3, droog, onbewolkt
08-07-2011	zomer-/kraamverblijven (ochtend)	18°C, windkracht 3, droog, zwaar bewolkt

Paarverblijven en zwermplaatsen van vleermuizen

In de periode van 15 augustus – 1 oktober is het onderzoeksgebied tweemaal onderzocht. Eén bezoek heeft plaatsgevonden in de vroege morgen, vanaf circa twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst en één bezoek in de avond, vanaf zonsondergang tot circa drie uur na zonsondergang. Hierbij is een tussenpoos van circa 14 dagen aangehouden (een tussenpoos van 20 dagen was gezien de weersomstandigheden niet mogelijk). Een overzicht van de veldbezoeken is weergegeven in Tabel 1.2.

Tabel 1.2: Overzicht paarverblijven en zwermplaatsen.

Datum	Type onderzoek	Weersomstandigheden
30-08-2011	paarverblijven/zwermplaatsen (avond)	13°C, windkracht 2, droog, half/zwaar bewolkt
13-09-2011	paarverblijven/zwermplaatsen (ochtend)	16°C, windkracht 4, droog, half bewolkt

Vliegroutes en foerageergebied

Gelijktijdig met het onderzoek naar zomer- en kraamverblijven en de paarverblijven en zwermplaatsen is onderzoek verricht naar de eventueel in het plangebied aanwezige vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen.

Winterverblijven

Tijdens het onderzoek naar paarverblijven en zwermplaatsen is aandacht besteed aan de aanwezigheid van zwermende vleermuizen bij potentiële winterverblijven.

De inventarisatie van vleermuizen is met behulp van een zogenaamde batdetector uitgevoerd. Oranjewoud werkt met de Petersson D240X, waarmee (vertraagde) opnamen kunnen worden gemaakt voor eventuele analyse achteraf. De inventarisatie heeft plaatsgevonden conform het Vleermuisprotocol 2011.

Broedvogels

Het onderzoek heeft zich gericht op de soorten steenuil, huismus en gierzwaluw. Daarnaast is aandacht besteed aan andere vogelsoorten welke zijn opgenomen in categorie 1 - 5 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Zie Tabel 1.3 voor de veldbezoeken broedvogels.

Gierzwaluw en huismus

Ten behoeve van gierzwaluw is in de periode 15 juni – 15 juli twee inventarisaties uitgevoerd. Eén van de bezoeken is uitgevoerd in de avond vanaf circa 19:00 uur tot zonsondergang bij rustige weersomstandigheden. Dit is de methode welke is omschreven door Mertz (2005). Mertz beschrijft drie bezoeken in zijn methode. Gezien de waarnemingen in het veld is volstaan met twee bezoeken voor deze soort. Daarnaast is uitgegaan van tussenposen van 7 – 10 dagen, welke worden gehanteerd bij broedvogelmonitoring van SOVON (Van Dijk & Boele, 2011). Eén van de bezoeken is uitgevoerd voorafgaand aan het avondbezoek ten behoeve van de vleermuizen.

De veldbezoeken naar de huismus zijn voorafgaand aan het avondbezoek en aansluitend op de ochtendbezoek ten behoeve van vleermuizen en gelijktijdig met het onderzoek naar de gierzwaluw uitgevoerd.

Tabel 1.3: Veldbezoeken broedvogels.

Datum	Type onderzoek	Weersomstandigheden
02-06-2011	Huismus, Gierzwaluw, Steenuil	16°C, windkracht 3, droog, onbewolkt
08-07-2011	Huismus, Gierzwaluw, Steenuil	18°C, windkracht 3, droog, zwaar bewolkt
30-08-2011	Steenuil	13°C, windkracht 2, droog, half/zwaar bewolkt
13-09-2011	Steenuil	16°C, windkracht 4, droog, half bewolkt

Steenuil

Het voorkomen van de steenuil in het plangebied is onderzocht middels een avondbezoek op 2 juni en een ochtendbezoek op 8 juli. Deze datum valt buiten de inventarisatieperiode (datumgrenzen 15 februari - 15 april) voor steenuilen zoals gehanteerd door SOVON (Van Dijk & Boele, 2011). Aangezien steenuilen zeer territoriaal en honkvast zijn, en ten tijde van het veldbezoek jongen hebben, is onderzoek goed mogelijk. Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van audioapparatuur om steenuilen tot roepen aan te zetten.

Het is bekend dat rond september de jongen het ouderlijke territorium verlaten en zelf een plekje gaan zoeken. De jongen zoeken dan een nieuw territorium, de oudere dieren moeten hun territorium verdedigen tegen jonge indringers. Een verhoogde territoriale roepactiviteit is het gevolg (o.a. Beersma, Beersma & van den Burg, 2009). Tijdens het avond- en ochtendbezoek voor vleermuizen in augustus en september is dan ook actief gezocht (o.a. met geluid) naar steenuilen in het plangebied.

2 Resultaten

2.1 Vleermuizen

De waarnemingen van vleermuizen zijn te verdelen in zomer- en kraamverblijven, paarverblijven en zwermplaatsen, winterverblijven, vliegroutes en foerageerzones. Per onderdeel worden de waarnemingen hier beschreven. De waarnemingen per veldbezoek zijn weergegeven in Bijlage 1.

Zomer- en kraamverblijven

Tijdens het avondbezoek van 2 juni werd een groep van 4 - 5 gewone dwergvleermuizen foeragerend waargenomen rondom de bomen langs de Kerkebogerd. Ook nabij de bebouwing langs de Kerkebogerd werd een groep van 4 - 5 dwergvleermuizen waargenomen. Deze vleermuizen waren vrij snel na zonsondergang in het plangebied aanwezig. Dit doet vermoeden dat zich in de omgeving een kolonie bevindt. Later die avond verplaatsten de foeragerende vleermuizen zich naar de (fruit)boomgaard, waar kortstondig werd gefoerageerd. Eén gewone dwergvleermuis werd waargenomen nabij het te slopen gebouw in het plangebied.

Tijdens het ochtendbezoek van 8 juli werd ruim één uur voor zonsopkomst enkele foeragerende dwergvleermuizen waargenomen nabij de bomen langs de Kerkebogerd. Het ochtendbezoek richt zich met name op invliegende en zwermde vleermuizen bij de opstallen en het gebouw. Rond 4:30 uur werd een grote groep gewone dwergvleermuizen waargenomen rond het te slopen gebouw. Bij aankomst werd duidelijk dat de zwermde gewone dwergvleermuizen zich concentreerden bij de kerk en niet bij het gebouw. De aantallen vleermuizen die zwermde wordt geschat op 20 - 30 vleermuizen. Om 5:05 uur waren alle vleermuizen, via een gat in het dak, de kerk ingevlogen (zie Figuur 2.1). Het gaat hier vermoedelijk om een (kraam)kolonie. Uit de analyse van de geluidsopnames, die gemaakt zijn tijdens het bezoek, blijkt dat hier een *Myotis* vleermuissoort (watervleermuis, meervleermuis en franjestaart) en gewone grootoorvleermuis rondvloog. De kerk is voor tenminste drie vleermuissoorten van belang.

Tijdens het onderzoek zijn *geen* zomer- en kraamverblijven van vleermuizen aangetroffen in het plangebied. De kerk valt buiten het plangebied.

Figuur 2.1: Zwermende vleermuizen rond de kerk in Tull en 't Waal (rode pijl = invlieggat).

Paarverblijven en zwermplaatsen

In het plangebied is één baltsende gewone/ruige dwergvleermuis waargenomen onder de nok bij het te slopen gebouw naast de kerk (zie Figuur 2.2). Uit de waarnemingen en geluidsanalyse is niet duidelijk geworden om welke soort het precies gaat. Duidelijk is wel dat het gebouw een paarverblijfplaats vormt voor deze dwergvleermuis. Buiten het plangebied werd in de nok van de eerste twee huisblokken langs de Kerkebogerd twee baltsende ruige dwergvleermuizen aangetroffen. Van deze vleermuizen bevindt het paarverblijf zich ook onder de nok.

De laatvlieger en rosse vleermuis zijn tijdens het onderzoek naar paarverblijven en zwermplaatsen in het plangebied waargenomen. Van deze soorten zijn echter geen verblijfplaatsen aangetroffen in het plangebied. Deze vleermuizen kwamen op grote hoogte overvliegen.

Figuur 2.2: Ligging van de paarverblijfplaatsen (groen) langs de Kerkebogerd en in het plangebied (rood) te Tull en t' Waal.

Winterverblijven

Tijdens het onderzoek naar paarverblijven en zwermplaatsen is aandacht besteed aan invasies van vleermuizen in het plangebied, welke kunnen duiden op winterverblijven van vleermuizen. Dit is niet waargenomen. Het paarverblijf onder de nokpannen in het te slopen gebouw kan worden aangemerkt als niet geschikt als winterverblijf voor vleermuizen, aangezien deze te gevoelig is voor temperatuurwisselingen.

Vliegroutes en foerageerzones

De bomen langs de Kerkebogerd en sporadisch de bomen in de boomgaard worden door de gewone dwergvleermuis gebruikt als foerageerzone. Andere soorten dan de gewone dwergvleermuis zijn hier niet foeragerend waargenomen.

De laatvlieger en rosse vleermuis worden op vliegroute waargenomen (hoog) boven het plangebied. Deze soorten hebben duidelijk geen binding met het plangebied. Een duidelijk vliegroute voor vleermuizen is niet waargenomen in het plangebied.

2.2 Broedvogels

Gierzwaluw en huismus

Tijdens het onderzoek zijn geen gierzwaluwen en huismussen aangetroffen in het plangebied. Ook buiten het plangebied werden geen waarnemingen van deze soorten gedaan.

Steenuil

Ondanks herhaaldelijk afspelen van steenuilgeluiden werden geen steenuilen waargenomen in het plangebied of omgeving. Ook de (fruit)boomgaard werd nadrukkelijk bezocht om foerageergebied aan te tonen. Hier werden ook geen steenuilen vastgesteld.

Bosuil

In het plangebied werden tijdens het avondbezoek van 30 augustus twee bosuilen waargenomen. De twee vogels werden luid roepend in het bosgebied langs de Kerkebogerd aangetroffen (zie Bijlage 1). En aangezien de Nederlandse bosuilen echte standvogels zijn (Koning, 2002), mag worden aangenomen dat het bosgebied onderdeel is van het territorium van de soort.

3 Effectbeoordeling Flora- en faunawet

3.1 Algemeen

Binnen het plangebied zijn diverse beschermde vleermuissoorten en één broedvogel waargenomen. In Tabel 3.1 is het belang van het plangebied voor aanwezige beschermde vleermuizen en vogel beknopt weergegeven. Voor de vleermuizen en de vogel wordt dit nader toegelicht.

Tabel 3.1: Belang van het plangebied voor beschermde soorten.

Soort	Functie	Belang instandhouding populatie	Status ¹
Gewone dwergvleermuis	Paarverblijf Foerageergebied	Redelijk Beperkt	3, HR 4
Ruige dwergvleermuis	Paarverblijf Foerageergebied	Redelijk Beperkt	3, HR 4
Laatvlieger	geen	geen	3, HR 4
Rosse vleermuis	geen	geen	3, HR 4
Bosuul	Leefgebied	Groot	cat. 5

¹ Tabel 1, 2 of 3 Flora- en faunawet, categorie 1 t/m 5 en HR Habitatrichtlijn Bijlage 4.

3.2 Vleermuizen

Gewone en Ruige dwergvleermuis

Binnen het plangebied zijn geen *zomer- en kraamverblijven* van de gewone en ruige dwergvleermuis aangetroffen. Het verwijderen van het aanwezige bosperceel en bomen heeft dan ook geen negatief effect op de soort. Aan de rand van het plangebied is in de kerk een (kraam)kolonie aangetroffen, waar zich tenminste drie vleermuissoorten ophouden. Doordat de beuken rondom de kerk worden behouden bij de voorgenomen ontwikkeling, worden negatieve effecten niet verwacht.

In het plangebied, namelijk in de woning naast de kerk, is een paarverblijf van de gewone/ruige dwergvleermuis aangetroffen. Vleermuizen zijn strikt beschermd volgens Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en Tabel 3 van de Flora- en faunawet. Bij het slopen van deze woning gaat een paarverblijf van de gewone/ruige dwergvleermuis verloren. Dit heeft naar verwachting een negatief effect op de instandhouding van de lokale populatie van deze soort. In de directe omgeving zijn 'alternatieve' verblijfplaatsen aanwezig. De twee aangetroffen paarverblijven van de ruige dwergvleermuis, net buiten het plangebied, zijn hier een voorbeeld van. Het is niet onwaarschijnlijk dat zich in de bebouwde kom van Tull en 't Waal nog meer verblijfplaatsen bevinden.

Door het verwijderen van het bos en begroeiing binnen het plangebied wordt foerageergebied voor de gewone en ruige dwergvleermuis in beperkte mate aangetast. Dit zal naar verwachting geen negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie van deze soorten, gezien er voldoende alternatief foerageergebied in de directe omgeving beschikbaar blijft. Hierbij valt te denken aan de groenstructuren in Tull en 't Waal en het bosgebied tussen de Waalseweg en de Lekdijk.

Laatvlieger

In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen van deze gebouwbewonende soort. Het verwijderen van de aanwezige bomen en begroeiing zal geen negatief effect hebben op de laatvlieger. Een negatief effect op de instandhouding van de lokale populatie laatvlieger wordt dan ook niet verwacht door de voorgenomen woningbouw.

Rosse vleermuis

Binnen het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van de rosse vleermuis aangetroffen. De soort is één maal hoog boven het plangebied vliegend waargenomen. De rosse vleermuis is een boombewonende soort en wordt zeer zelden aangetroffen in gebouwen. Gezien de hoogte waarop de vleermuis overvlogen had de soort geen binding met het plangebied of de aanwezige bomen. Rosse vleermuizen

staan erom bekend dat ze na het uitvliegen in een recht lijn, doorgaans hoger dan 15-25 meter boven de grond, naar hun voedselgebieden vliegen. Hierbij volgen ze nauwelijks landschapselementen en vaak steken ze geheel open gebieden over.

De rosse vleermuis heeft geen binding met het plangebied. Er worden dan ook geen negatieve effecten verwacht op de rosse vleermuis, als gevolg van de ontwikkelingen in het plangebied.

3.3 Broedvogels

Gierzwaluw en huismus

In het plangebied zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen voor de gierzwaluw en huismus aangetroffen. Negatieve effecten van de voorgenomen ontwikkeling zijn dan ook uitgesloten.

Steenuil

In het plangebied zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen van de steenuil aangetroffen. Negatieve effecten van de voorgenomen ontwikkeling zijn dan ook uitgesloten.

Overige broedvogels

In het plangebied is het territorium van een paartje bosuilen aangetroffen. De bosuil staat vermeld op categorie 5 van 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Vogelsoorten van categorie 5, keren weliswaar vaak terug naar de plaats waar zij het jaar daarvoor gebroed hebben of de directe omgeving daarvan, maar beschikken wel over voldoende flexibiliteit om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Het nest van de bosuil is dus niet jaarrond beschermd, het is een flexibele soort. De gunstige staat van instandhouding van deze vogelsoort zal niet worden aangetast wanneer werkzaamheden buiten het broedseizoen aanvangen. Een ontheffing is niet noodzakelijk.

Door de voorgenomen ontwikkeling gaat binnen het plangebied het actuele leefgebied van de bosuil verloren. Het verdient aanbeveling om in de directe omgeving, bijvoorbeeld in het bosgebied tussen Waalseweg en de Lekdijk een bosuilkast op te hangen, om het verlies van de broedplek te mitigeren.

4 Conclusie en Aanbevelingen

4.1 Conclusie

In het plangebied komen middels de Flora- en faunawet beschermde soorten voor. De woning naast de kerk is voor de gewone/ruige dwergvleermuis van belang als paarverblijfplaats en daarmee de instandhouding van de lokale populatie. Andere onderdelen van het plangebied zijn niet van belang voor de gewone en ruige dwergvleermuis, hier kunnen de werkzaamheden plaats vinden. Teneinde overtreding van de Flora- en faunawet bij het slopen van deze specifieke woning te voorkomen dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen om de gunstige staat van instandhouding van de lokale populaties van deze soorten te waarborgen.

Door het uitvoeren van onderstaande mitigerende maatregelen voor de vleermuizen (gewone/ruige) wordt voorkomen dat er verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet overtreden worden. De functionaliteit van de vast rust- en verblijfplaatsen voor de vleermuizen komt hiermee niet in het geding. Een ontheffing is dan ook niet noodzakelijk. Aangezien het hier gaat om strikt beschermde soort is het advies om deze mitigerende maatregelen voor te leggen aan het bevoegd gezag in de vorm van een ontheffingsaanvraag, om er zeker van de zijn dat de maatregelen voldoende zijn. De ontheffingsaanvraag kan worden verstuurd door de initiatiefnemer, zodra het definitieve rapport is opgeleverd. De procedure voor de ontheffingsaanvraag zal minimaal vier maanden in beslag nemen. Indien aanvullende informatie moet worden geleverd, dan kan deze periode langer zijn.

In het plangebied is een paartje bosuilen aangetroffen. Het nest van de bosuil (categorie 5) is niet jaarrond beschermd, het is een flexibele soort. De gunstige staat van instandhouding van de bosuil zal niet worden aangetast wanneer werkzaamheden buiten het broedseizoen aanvangen.

4.2 Aanbevelingen/mitigerende maatregelen

Vleermuizen

In de woning direct naast de kerk is een vaste rust- en verblijfplaats van de gewone/ruige dwergvleermuis aanwezig. Om de functionaliteit van de vast rust- en verblijfplaatsen van de gewone/ruige dwergvleermuis te waarborgen, en te voorkomen dat verbodsbepalingen worden overtreden, worden voor deze woning de volgende maatregelen voorgesteld:

- De werkzaamheden worden zoveel mogelijk uitgevoerd buiten de winterslaap (1 november - 1 maart) van vleermuizen;
- Vóórafgaand aan het verwijderen van de vleermuis(paar)verblijfplaats worden ten minste één alternatieve verblijfplaats (kast) in de omgeving van het plangebied opgehangen. De kast is van het type Vleermuiskast van Vivara (zie Figuur 4.1). Deze kasten zijn ook geschikt voor kraamkolonies.
- Vóórafgaand aan de werkzaamheden zal een vleermuisdeskundige het gebouw controleren op aanwezigheid van vleermuizen. Wanneer vleermuizen aanwezig zijn wordt advies van de deskundige opgevolgd.
- Het gebouw worden minimaal 1 week voorafgaand aan de sloop ongeschikt gemaakt voor vleermuizen. Het ongeschikt maken van de vleermuisverblijfplaats kan worden gerealiseerd door het verwijderen van dakpannen en dakranden en door middel van het aanbrengen van tochtgaten/ventilatiegaten onder- en bovenaan in de spouwen van het gebouw.
- Indien de alternatieve verblijfplaats (kast) niet permanent is, dient in de nieuwbouw op ten minste één plek in de spouwmuur houtbetonnen vleermuiskoker aangebracht te worden. Deze voorziening (vleermuiskoker) wordt ingebouwd in de nieuwbouw, zodat geen objecten aan de gevel hangen, maar deze netjes zijn weggewerkt in het gebouw. Het is van belang om hiermee rekening te houden bij het ontwerp (bouwtekeningen) van de bouwplannen.
- De exacte invulling van de mitigerende maatregelen (locatie kast, vleermuiskoker, tochtgaten ed.) dient onder ecologische begeleiding van een vleermuisdeskundige plaats te vinden.

Bosuil

Aanbevolen wordt om voorafgaand aan de kap van het bos langs de Kerkebogerd een bosuilkast (zie Figuur 4.1) op te hangen in de directe omgeving van het plangebied. Het bosgebied tussen de Waalseweg en de Lekdijk is hiervoor een geschikte locatie.

Figuur 4.1: De tijdelijke vleermuiskast en een voorbeeld van een bosuilkast (bron: vivara.nl en tuinadvies.be).

4.3 Tot slot

De voorliggende onderzoek is gebaseerd op een gedegen onderzoek op basis van geldende inventarisatieprotocollen.

Een dergelijk onderzoek kan niet geheel uitsluiten, dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden, (strik) beschermde soorten worden aangetroffen. Gezien het gebruik en de kennis van aanwezige natuurwaarden in het plangebied worden de risico's op verstoring van beschermde soorten, anders dan in het onderzoek gevonden, als minimaal ingeschat.

Indien u nog vragen heeft naar aanleiding van deze rapportage kunt u contact opnemen met onze ecologisch adviseur M.L. (Michel) Braad (06 - 20 60 69 20) van ons bureau.

5 Literatuur

Beersma, P., W. Beersma & A. van den Brug. Steenuilen. Roodbond Uitgeverij, derde druk.

Koning, F., 2002. Bosuil *Strix aluco*. pp.278-279 in: SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002, Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. -Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey- Nederland, Leiden.

Mertz, I.C., 2005. Brochure inventariseren van Gierzwaluwen, Gierzwaluwbescherming Nederland.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen, Dienst Regelingen. d.d. 6 april 2009.

Van Dijk A.J. & Boele A., 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

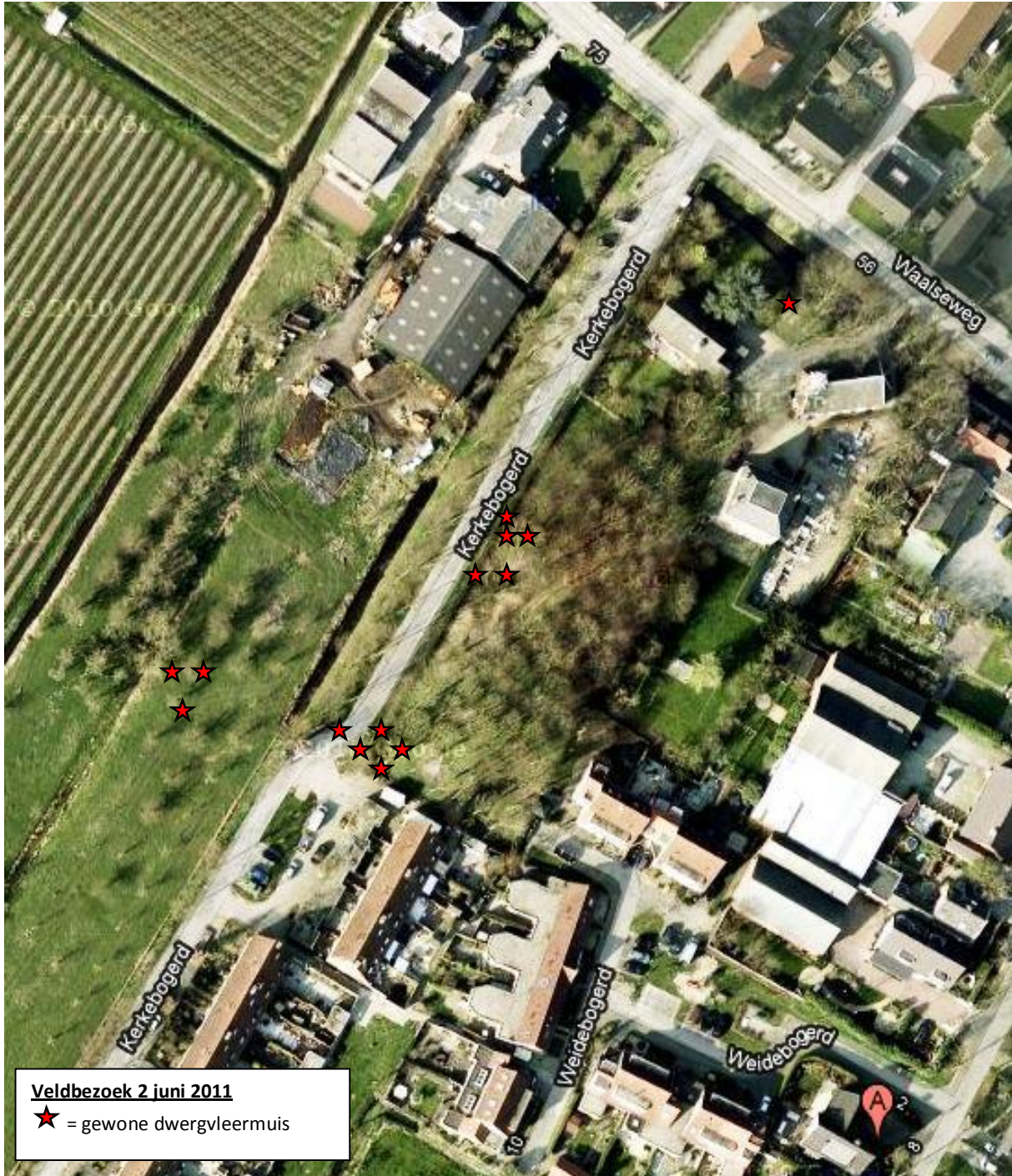
Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur 2011. Vleermuisprotocol 2011, 30 maart 2011.

Internet:

www.vleermuis.net

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1: Waarnemingen van vleermuizen en vogels per bezoek

Veldbezoek 8 juli 2011

★ = gewone dwergvleermuis

Bijlage 2: Voorgenomen ingreep

